

Au § 928 Dnr 1979.488 082.826

Vassrensning i Helgeån

Åhuscentern har i skrivelse 1979-05-25 påtalat behovet av rensning i Helgeåns norra gren, från delningen i två delar sydväst om Hernestad till mynningen i Åhus.

Med anledning härav föreslår gatukontoret i skrivelse 1979-08-30 arbetsutskottet besluta

att ge gatukontoret i uppdrag att omgående utföra erforderliga muddringsarbeten i Graften för att förhindra kraftig erosion i kanalslänter och för att erhålla högre vattenföring i norra ågrenen vid låga totala vattenföringar

att ställa erforderliga medel 30.000 kronor till förfogande till konto 6.820.02

att ge gatukontoret i uppdrag att i kommande KELP- och budgetarbete aktualisera frågan om vidare åtgärder i Helgeåns norra gren samt

att meddela Åhuscentern i huvudsak vad gatukontoret anfört.

Arbetsutskottet beslutar överlämna ärendet till budgetberedningen.

Tjänsteställe

Stadskansliet
Handläggare

... Kommunalrådet Bo Björnsson, Ipn

Datum

1979-06-05

Ert datum

Beteckning

Blad nr

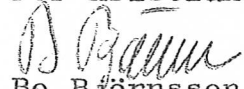
Er beteckning

... Åhuscentern
c/o Lars Petersson
Stolpegatan 65
290 20 ÅHUS

Vi har mottagit Er skrivelse 1979-05-25 angående rensning av Helgeå från vass.

Skrivelsen har 1979-06-01 översänts till gatukontoret för yttrande.

Med vänlig hälsning
För Kristianstads kommun

Bo Björnsson
Kommunalråd

Helgeå
790620

79. 06. 01.

1979 488:082, 826

Kristianstad Kommun

Helgeå behöver renas från vass

Från åmynningen och uppströms håller Helgeå på att växa igen av vass. Farbarheten med båt är ytterst begränsad bara en mycket kort bit från småbåtshamnen i Åhus Samhälle.

Centerorganisationerna i Åhus vill med denna skrivelse uppmärksamma kommunen på nödvändigheten av snara åtgärder. Kostnaderna torde inte bli avskräckande stora, då lokalbefolkningen och intresserade organisationer troligen kan medverka på olika sätt.

Om ingenting görs snart kommer vissa delar att vara helt igenväxta om ett fåtal år. Olika skäl talar för att ån renas från vass; Miljöskäl, kulturhänsyn, praktiska olägenheter inte minst för det rörliga friluftslivet.

Om så önskas är vi beredda att för kommunens representanter ytterligare presentera våra tankegångar samt gärna också delta i eventuella prioriteringsdiskussioner.

Åhus 790525

För Åhuscentern

Lars Petersson

Stolpegatan 65, 290 20 ÅHUS tel 044/24 13 82 bost

044/13 01 09 arb

Tjänsteställe

Gatukontoret
Handläggare

Bitr gatuchef Rolf Börjesson, R1

Kommunstyrelsens arbetsutskott

P. P.
790904

79.488
082.826

Rensning av Helgeå från vass

Ahuscentern har i skrivelse 1979-05-25 påtalat behovet av rensning i Helgeåns norra gren, från delningen i två delar sydväst om Härnestad till mynningen i Ahus. Med anledning av skrivelsen vill gatukontoret anföra följande:

Övre delen av denna ågren utgöres av den s k Graften, som är en under åren 1852-54 grävd kanal för en segel- led mellan Ahus och Kristianstad. Den då grävda kanalen utgör en förbättring av en ännu äldre grävd kanal. Kanalen skulle enligt förslaget ges en bottenbredd av 6 m, ett djup under lägsta vattenytan på 1,2 m och slänthlutningen 1:2. Kanalens längd är cirka 1650 m. Kanalen ansluter söder om Härnestad till Helgeåns naturliga fåra, som har en längd på cirka 1 mil. Farleden genom Graften avlystes år 1942.

Idag är Graften kraftigt igenväxt med vass och andra vattenväxter i fåran och med kraftiga alträd och albuskage utefter stränderna. Även i åns naturliga fåra är igenväxningen kraftig även om den vid översiktlig besiktning bedömes som avsevärt mindre än i Graften.

Vid lågvatten i Helgeå torde mycket lite om ens något vatten passera åns norra gren. Cirka 500 m från delningspunkten är igenväxningen av Graften så kraftig att vattnet delvis börjat ta ny väg genom skärning i södra slänten.

Graften går fram på fastigheten Härnestad 1:3, vilken fastighet äges av kommunen och förvaltas av hamnstyrelsen samt är för närvarande utarrenderad till lantbrukare Harald Schrevelius. Hamnstyrelsen har dock i skrivelse 1979-06-27 till kommunstyrelsen begärt att förvaltningsansvaret för fastigheten Härnestad 1:3 och därmed också för Graften skall överföras till fastighetskontoret.

Gatukontoret bedömer att i åns naturliga fåra bör klippning av vass och andra vattenväxter med kommunens vassklippningsaggregat eller liknande kunna verksamt förbättra förhållandena. I Graften torde däremot igenväxningen ha gått så långt att muddring måste ske, då vassklippningsaggregatet ej torde ha tillräckligt vattendjup för sitt arbete.

Muddring i Graften kan ske antingen med grävmaskin med slängskopa gående längs stranden eller med s.k sjödumper d.v.s en flytande grävmaskin.

Nackdelen med en strandbaserad grävmaskin är att alla buskage längs hela ena stranden måste borttagas medan användandet av

Bilagor

sjödumper blir avsevärt mycket dyrare.
För uppmuddring av hela Graften till en bottenbredd av cirka 6 m och ett minsta vattendjup av cirka 1 m med grävmaskin bedömes kostnaden till cirka 130.000:- kronor exklusive kostnad för borttagande av buskage.
Det sistnämnda kan dock utföras som beredskapsarbete genom parkförvaltningens försorg. För muddring med hjälp av sjödumper bedömes kostnaden till cirka 250.000:- kronor.
Vid ovanstående kostnadsbedömningar har gatukontoret räknat med att muddringsmassorna utplanas på ena sidan av kanalen på fastigheten Härnestad 1:3.

För vassklippning i den naturliga cirka 1 mil långa fåran bedömes erfordras minst 2 månaders enskiftsarbete. Driftkostnaden för kommunens vassklippningsaggregat uppgår till cirka 150:- kronor per timma, eller för 2 månaders arbete till cirka 50.000:- kronor. Kommunens vassklippningsaggregat är dock för närvarande helt engagerat under säsongen och torde icke ha möjlighet att arbeta i denna del av Helgeå utan för detta torde erfordras inköp av ytterligare ett aggregat.

För att vid alla vattenföringar få in vatten även i norra grenen av Helgeå torde vid delningspunkten även behöva utföras vissa anordningar som t ex en ledarm.

Med hänsyn till de relativt omfattande åtgärder som måste vidtagas föreslår gatukontoret att endast mindre åtgärder utföres omgående medan övriga arbeten får aktualiseras i kommande KELP och budgetarbete. Enligt gatukontoret bör snara åtgärder sättas in för att förhindra erosion i befintliga kanalslänter vidare bör vissa åtgärder snabbt göras i delningspunkten för att norra ågrenen även vid låga vattenföringar skall få en del av vattenföringen.

Med åberopande av det ovan anförda föreslås arbetsutskottet besluta

att ge gatukontoret i uppdrag att omgående utföra erforderliga muddringsarbeten i Graften för att förhindra kraftig erosion i kanalslänter och för att erhålla högre vattenföring i norra ågrenen vid låga totala vattenföringar

att ställa erforderliga medel 30.000:- kronor till förfogande till konto 6.820.02

att ge gatukontoret i uppdrag att i kommande KELP- och budgetarbete aktualisera frågan om vidare åtgärder i Helgeås norra gren samt

att meddela Ahuscentern i huvudsak vad gatukontoret anför.

Ove Gustafsson
gatuchof

Rolf Börjesson
bitr gatuchof

ÅHUS. Nu ska Graften bli framkomlig inte bara för kanoter, utan också för mindre båtar av annan typ. Den så länge omtalade rensningen har pågått en tid, och om fjorton dagar väntas första delen, från Helgeå fram till den s.k. Schacka-bron, vara färdig.

Sträckan har då rensats vid två tillfällen, dels tidigare vid högre vattenstånd och så nu. Efter markägarnas skörd på åkrarna österut längs Helgeå längre fräna i sommar kan arbetena fortsätta även på östliga sidan om Schacka-bron. Totalt ska en sträcka på cirka två kilometer rensas, tills man når öppet vatten.

Kristianstads kommun har anslagit drygt 100.000 kronor till rensningen av Graften. Förutom gatukontoret har också parkförvaltningen varit inblandad. Den senare förvaltningen har svarat för att träden längs åfåran fällt, så att den grävmaskin som nu finns på plats ska kunna komma fram till vattnet.

Bakom rensningen av Graften ligger från början Lions i Åhus, det var där man vid ett styrelsesammanträde en gång klubbade att 10.000 kronor skulle avsättas för ändamålet.

— De pengarna har vi kvar orörda sedan kommunen trätt in, säger Knut Nilsson, en av rensningsentusiasterna i Lions.

Han har lånat Bladet en historik över segelleden Kristianstad-Åhus, där Graften ingår. När den en gång kom till grävdes den för hand, och med oxdragna prämar fraktades diverse varor till och från hamnen.

□ REDAN PÅ 1600-TALET

Redan på Christian den IV:s tid 1614 tycks man ha ordnat förbindelse mellan Kristianstad och Åhus med hjälp av kanaler.

När dåvarande presidenten i Kommerskollegium, Christer Bonde, 1658 gjorde en besiktningresa på Karl X:s befallning förväntades han över att Christian IV lagt ner så mycket pengar på att gräva fåror, gravar som de kallades, så långt söderut i stället för att göra en grav från Horna by direkt till Åhus.

Enligt de gamla handlingarna var det redan 1685 problem med "Härnests grift" och en guvernör Ascheberg fick i uppdrag att "uppbåda arbetsfolk på landet för att låta upprensa griften, som är

så mycket igenfallen, att den om sommaren icke är navigabel".

Rensning blev sedan aktuellt vid åtskilliga tillfällen därefter, exempelvis 1693, 1719, 1739 och 1747. Sistnämnda år anslog riksdagen 17.000 daler silvermynt till upprensning av Härnests grift, mot det att kronan fick viss avgift för farkoster som passerade densamma.

1775 bröt Helgeå igenom vid Yngsjö, där bönderna tagit upp en kanal, som än i dag mynnar i Gropahålet.

□ NERGÅNG I TRAFIKEN

Slutet av 1700-talet och början av 1800 var ingen bra tid för handel och näringsliv p.g.a. landets utrikespolitik. Hamnen förde en så tynande tillvaro att man inte ens ansåg det nödvändigt att tillsätta någon hamnkaptän!

Men någon gång på 1830-talet logdet om igen och 1939 hade tullén nått upp i 34.000 kronor mot 3.000-5.000 åren dessförinnan.

□ PROTESTER

1844 beviljades 35.000 kronor till hamnens förbättrande, men några pengar för far-

ledernas upprensande blev det inte då.

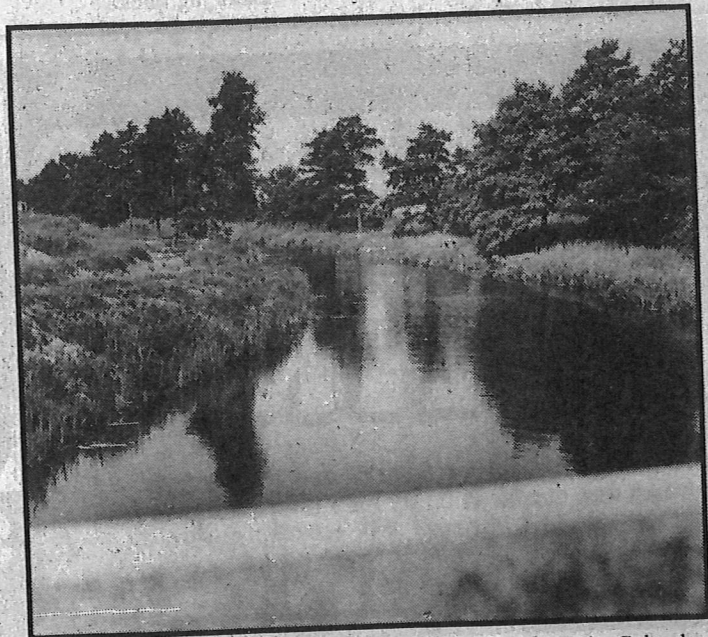
En plan på fördämning för att få vattnet i Helgeå att gå genom Härnests grift i stället för till Yngsjö väckte våldsamma protester bland strandägarna, som processade i tre år. I stället för en fördämning blev det ånyo en rensning. Hamnen stod färdig 1852 och året därpå fullbordades Härnests kanal.

För lite mer än 100 år sedan fanns ett förslag till kanal ända från Torsebro till Åhus! Planen fastställdes och arbetena påbörjades 1859, då man anlade vallen från Udden till Hammars pynt. Men eftersom pengarna tog slut inskränktes hela företaget till torrläggning av Nosaby-Hammarsjön.

Ända fram till 1907 kom det då och då nya kanalförslag, men nu är färleden inte längre intressant ur transportsynpunkt för hamnens del.

Men för kanotister och småbåtsskeppare är det naturligtvis en ljuspunkt att det snart går att ta sig från Kristianstad ända ner till Åhus hamn via Graften!

INGELS

... på andra sidan Härnestsdägen och Schacka-bron, där det ser ut så här just nu. Nästan alldeles igenvuxet. Här har till och med en kanot svårt att komma fram. Bilder: Gunilla Ingels.

Konto	Text	Budget	
		1981	1980
	M I L J Ö-, H Ä L S O- O C H S A M H Ä L L S S K Y D D		
81	ALLMÄN HÄLSOVÅRD		
811	<u>Granskning och inspektion</u>		
6.811.01	Inventariekomplettering	17	15
6.811	Summa kapitalutgifter	17	15
82	SÄRSKILDA MILJÖSKYDDSÅTGÄRDER		
820	<u>Naturvård</u>		
6.820.02	Muddring i Helgeå	160	-
.03	Vassklipningsbåt	56	-
6.820	Summa kapitalutgifter	216	
88	BRANDFÖRSVAR M M		
881	<u>Räddningstjänst</u>		
6.881.02	Fordon	888	440
.03	Övrig specialutrustning	111	82
.10	Mobil radioutrustning, utbyte	222	-
.12	LAC-LM, utrustning resp anslutning	333	-
6.881	Summa kapitalutgifter	1 554	1 032